

AUDIO

ROMÁN *NĚMCI* JAKUBY KATALPY PŘEDKLÁDÁ FASCINUJÍCÍ OBRAZ DĚJIN DVACÁTÉHO STOLETÍ V NEVELKÉM PROSTORU STŘEDOEVRPSKÉ KOTLINY – A TO VĚTŠINOU POHLEDEM ŽEN. PŘED ČASEM SE V PODOBĚ DRAMATIZOVANÉ ČETBY DOČKAL I ZPRACOVÁNÍ PRO UŠI.

Když zemře Konrad Mahler, setkají se při zařizování pohřebních záležitostí všechny jeho děti. Dohodnou se na všem, jen u jedné věci to zaskřípe: Němce nezvat! Za hranicemi totiž mají příbuzné, kteří se jim v dětství zjevovali v podobě několikrát ročně posílaných krabic se sladkostmi a oblečením. Balíčky chodily na adresu jejich babičky, otec je vždy komentoval opovržlivě, až nenávistně. Němka, která sladké balíky posílala, byla „ta svině“. Jeho matka. Matka, která ho opustila.

Vypravěčkou románu Jakuby Katalpy *Němci* je Konradova dcera, která se jako jediná ze sourozenců zajímá o osud německé rodinné větve. Proč její babička opustila svého syna a nechala ho v cizí rodině? Odkud vlastně pochází, kdo byl její dědeček? Otázek je mnoho, odpovědi je možno hledat jen v Německu, na adrese známé z balíčků plných čokolád a gumových medvídků...

Němci jsou jedním z výrazných českých románů, který se věnuje nelehké historii česko-německých vztahů po druhé světové válce. Jeho autorka, vlastním jménem Tereza Jandová, se narodila v roce 1979 v Plzni. Debutovala v roce 2006 románem *Je blína k snědku?*, který získal nominaci na cenu Magnesia Litera v kategorii objev roku. V tomtéž roce vyšlo *Hořké moře*, příběh tří žen z různých generací. Třetí román *Němci* (2012) získal v roce 2013 Cenu Josefa Škvoreckého i Cenu Česká kniha. Nejnovějším vydaným titulem je *Zuzanin dech* (2020).

Katalpa trávila v dětství prázdniny s rodiči na Tachovsku v chalupě po odsunutých Němcích. Je tedy možné, že ji právě pobyt v krajině, která po staletích ztratila své původní obyvatele a přivítala zcela nové,

kteří k ní jen těžko hledali klíč, inspiroval k napsání románu. Ona sama však rozhlasové redaktorce Petře Hynčíkové řekla: „Ten příběh je víceméně fiktivní, až na pár drobných odboček, kdy jsem se nechala inspirovat vyprávěním jiných lidí.“

Po úvodních kapitolách Katalpa náhle přeruší napínavě plynoucí děj a rozprostře před čtenářem rozsáhlou kroniku 20. století. Sledujeme ji očima Konradovy matky Kláry Rissmannové, ženy, jejíž život by mohl být krásný a bezproblémový, kdyby se „neza-

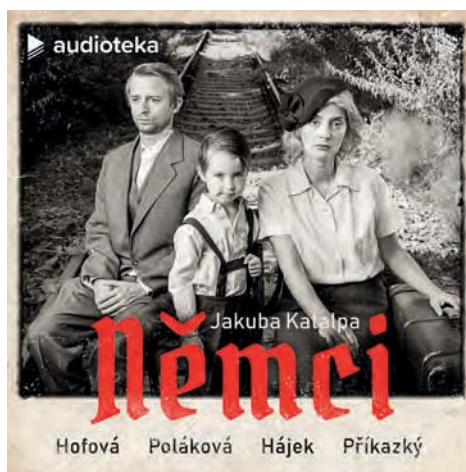
dřel“ hned na začátku: těsně před svatbou popraví jejího snoubence gestapo. Dívka musí přehodnotit svůj život a rozhodne se pro kariéru učitelky v Sudetech. Místní ji však nepřijímají, a tak najde zalíbení v tom posledním z posledních – místním rasovi.

Recenzentka serveru Kultura21 Jana Semelková román označila za „komiks malovaný slovy“. Autorka tu podle ní zaplňuje příběh postavami, aby čtenář mohl oživit své znalosti dějepisu skutečnými lidmi a na konci před ním vyvstal „drsný i něžný příběh velké životní ztráty“.

Historií, která se kolem Kláry valí, hýbají muži, ro-

mánovým dějem naopak ženské postavy. Muži jsou v *Němcích* většinou citově ploší, jednostrunní, bažící po sexu, nezřídka zbabělci v citovém i společenském slova smyslu. Symbolickou a tragikomickou postavou je tu kařovský kartograf, který je do pohraničí vyslán, aby zkatalogizoval mapy v místním zámku. Ten je však již polorozpadlý a stejně tak i mapy. Tento drobný dějový motiv odkazuje rovněž symbolicky i k podnázvu knihy – „geografie ztráty“.

Audioteka zvolila pro *Němce* formu takzvané dramatizované četby: text zůstává na rozdíl od klasické

Jakuba Katalpa: *Němci*. Audiokniha. Režie Natália Deáková. Vydala Audioteka 2021.

dramatizace nezměněn, ale přímá řeč aktrérů je svěřena jednotlivým hercům. V případě *Němců* jsou to desítky jmen, hlavní tíha interpretace však stojí na dvou vypravěčkách: Tereze Hořové a Elišce Zbrankové. Oběma se daří po celých devět dílů, z nichž každý má průměrně přes hodinu, udržet posluchačovu pozornost. Tomu napomáhá i zneklidňující hudební doprovod Jakuba Kudláče. Problém je ale jinde.

Zatímco vypravěčky mají k dispozici naprostou většinu textu, samotné postavy říkají v dialozích jen několik málo rozvitých vět. Ty navíc znějí zvukově odlišně od partu vypravěčky, jako by byly natáčeny v jiných technických podmínkách. Posluchač tak narazí na nesouměrnou zvukovou kvalitu sestříhaného materiálu. Představitelky Kláry Rissmannové – Antonie Barešová, Barbora Poláková a Carmen Mayerová – nemají v rámci svých replik velký prostor, aby posluchače zaujaly. Svůj prostor dokáže skvěle využít Vanda Hybnerová jako Gertrude Rissmannová. Větší možnost uplatnění mají mužští představitelé: Jan Hájek jako ras Weissmann tu vytváří malou studii zemitého, až primitivního muže, který však za svou hrubou maskou skrývá nepříjemná tajemství. Nejednoduchou postavu školního inspektora Aloise Malkeho, který nutí Kláru donášet na ostatní učitele, vytváří s důrazem na až směšnou citlivost svého antihrdiny Hynek Čermák. Klářina kolegu, důvěrníka i milence

NĚMCI (UKÁZKA)

„Jak mi to mohla udělat?“ řekl otec, když jsem se ho před lety zeptala na babičku Rissmannovou. Osobní historie rozplízlá do neurčita; na otázku odpověděl otázkou. Nevím, jestli by ho potěšilo, kdyby zjistil, že jeho matka ještě žije; možná by pocítil zadostiučinění, že babička kvůli své selhávající paměti zapomněla nejen na něj, ale také na své ostatní děti.

Dotkla se mě téměř šedesát let stará bolest, a tentokrát to není pouze bolest mého otce, tolikrát deklamovaná a prožívaná bezmála slavnostně, ale hlodá ve mně ještě něco jiného, nejistota a zármutek, zjištění, že mezi pravdou a lží je tak tenká hranice, že ji lze setřít jediným pohybem ruky, kmitnutím očních víček.“

...

To, že by Židé mohli být usmrcováni, jí připadalo neuvěřitelné. Neuměla si představit, jakým způsobem by něco takového mohlo probíhat; když přemýšlela nad realitou těla, jeho hmotností, velikostí a silou – a navíc vzala v potaz pravděpodobný odpor jeho majitele –, nezdálo se jí možné, že by kdokoliv a jakkoliv mohl vyhubit celý vlak. [...] Na návisi klopýtla. Opřela se o kmen lípy, zhluboka se nadechla, pak si zapálila cigaretu. Byla podrážděná; i kdyby byli Židé tak nevybíravě odstraňováni, copak se to týkalo jí osobně? Znovu se vydala na cestu.

Ericha Fuchse ztvárnil ostrými tahy Lukáš Příkazký. Režijně *Němce* připravila zkušená rozhlasová režisérka Natália Deáková.

Němci vyšli v Audiotece jako takzvaná superprodukce. Vedle množství hereckých hlasů je tak přítomná i výrazná zvuková a hudební doprovodná stopa, která přispívá k prokreslení atmosféry a plnosti zážitku, jindy ale působí až nadbytečně: není myslím třeba, aby se zvuk ozval poté, co jej ohlásí vypravěčka.

Jak tedy zhodnotit nový audiocyklus? Umělecká prohra to jistě není, už pro několik pozoruhodných hereckých výkonů. Pečlivější pozornost by si však zasloužila práce se zvukem a snaha o jednodušší auditivní celek. ■

NATÁLIA DEÁKOVÁ

Šest let byla šéfkou Činoherního studia v Ústí nad Labem, v roce 2021 se stala režisérkou Českého rozhlasu. Z jejich prací vynikají především *Rozhovory s astronauty* (Felicie Zellerová, 2012) nebo *Hoří* (Sudabeh Mohafez, 2021). Pro soukromé audiovydavatele připravila produkce *Mistr a Markétka*, *Serotonin* či *Vlastníci* (vše 2020).

heroine

HEROINE.CZ

WEB PRO NEZÁVISLOU ŽENU

| Rozhovory | Inspirativní ženy | Vztahy a sex | Moderní výchova
| Feminismus | Kultura a popkultura

Najdete nás i na Facebooku a Instagramu.